

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

9247

1. Nazwa

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. MATKI BOŻEJ POCIESZENIA

2. Czas powstania

1936 - 1951 r.

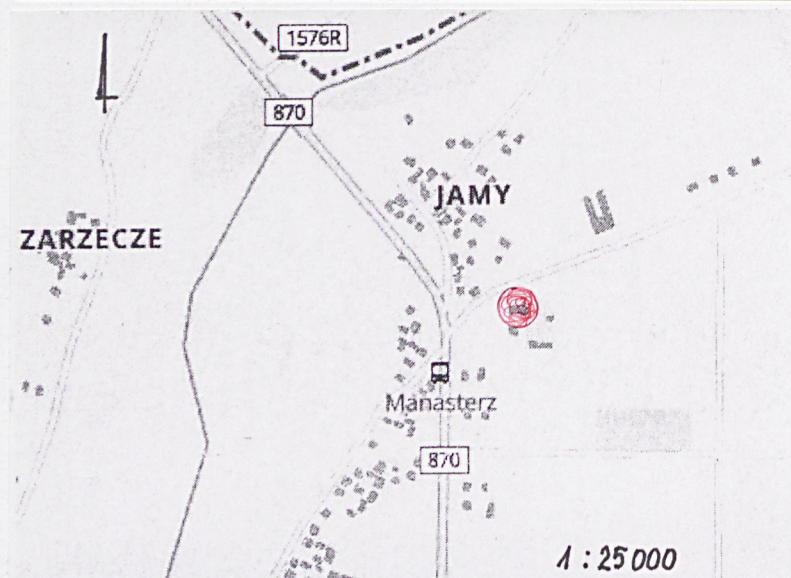
3. Miejscowość

MANASTERZ

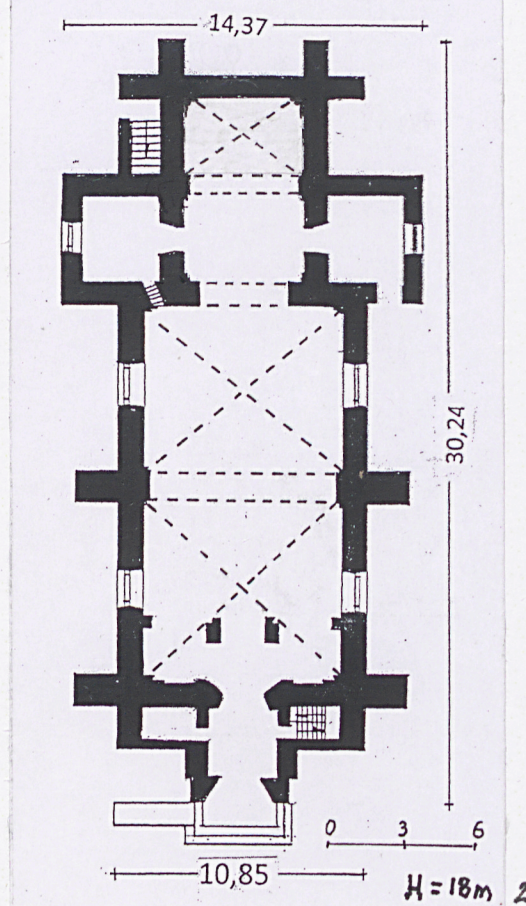
4. Adres

MANASTERZ 85 37-522 Wiązownica
nr ewidencyjny działki 501 ; obr.0002
nr księgi wieczystej [REDACTED]

11. Materiały graficzne: 1. Widok kościoła, 2. Rzut poziomy, 3. Plan orientacyjny

RZUT PARTERU 1: 300

5. Przynależność administracyjna

województwo podkarpackie
powiat jarosławski
gmina Wiązownica

6. Współrzędne geograficzne

N 50°07'32.43"
E 22°39'55.38"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

Monasterz
W latach 1977-1981 Osetkowo

8. Właściciel i jego adres

Parafia pw. MB Pocieszenia
w Manasterzu
MANASTERZ 85 37-522 Wiązownica

9. Użytkownik i jego adres

Parafia pw. MB Pocieszenia
w Manasterzu
MANASTERZ 85 37-522 Wiązownica

10. Formy ochrony

brak

Nazwa wsi Manasterz pochodzi od prawosławnego klasztoru zakonników bazylikańskich tzw. monaster-monasterion, którzy dotarli tu ze wschodu. Bazylianie nauczyli czcić Boga w mowie ruskiej i bizantyjskim rycie. Monastyr Bazyliński prawdopodobnie został zniszczony podczas najazdu tatarskiego lub uległ kasacji. Początkowo Manasterz pozostawał przy prawosławiu. W XVI w. powstała w Manasterzu cerkiew drewniana z dzwonnica pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego. Przez dwa wieki Manasterz był siedzibą parafii greckokatolickiej. Nad ludnością polską kościelną jurysdykcję sprawowali aż do II połowy XIX w. plebani jarosławscy. W 1865 r. powstała parafia obrządku rzymskokatolickiego w Wiązownicy, do której należały też Manasterz i Czerwona Wola. Do budowy kościoła w Manasterzu i zbierania datków na jego budowę zainspirował miejscową ludność polską ks. Sudoł. W 1936 r. zaczął zbierać fundusze zachęcając do wpłat poprzez ogłoszenie w Gazecie Jarosławskiej i wydanie pocztówki. Działki w Manasterzu o nr 1183 i 1182/3 pod budowę przyszłego kościoła podarowali Józef Pryjda i Agnieszka. Ponieważ grunt ten należał również do innych właścicieli Sąd Grodzki w Sieniawie 12 października zainstalował parcelę na rzecz kościoła rzymskokatolickiego. Z projektem wybudowania kościoła wystąpił do Kurii Biskupiej ks. Stanisław Sudoł. Plany kościoła sporządzili: dr Czesław Thullie inżynier-architekt i prof. inż. Roman Voelpel ze Lwowa. Plan zatwierdził Starosta Powiatowy z Jarosławia Alfred Kocół dnia 25 listopada 1938r. Wykopy pod przyszły kościół rozpoczęto wcześniej, bo 27 sierpnia 1937 r. Kamienie na fundamenty przywożono z Czerc. Cegła do budowy kościoła pochodziła z rozbieranych budynków folwarcznych znajdujących się w Szówsku. Przed wybuchem II wojny światowej kościół był gotowy do przykrycia blachą. Po wojnie członkowie komitetu wspierającego budowę kościoła pojechali z prośbą do kurii, by oddelegowano księdza, który zająłby się dokończeniem budowy. Kuria oddelegowała ks. Edwarda Dręgę. Wymieniono zniszczone elementy konstrukcji dachu. C.d. w załączniku nr 1

Sytuacja: Kościół parafialny położony przy drodze nr 870 do Sieniawy, oddalony 16 km od Jarosławia, na płaskiej działce o planie prostokąta, ograniczonej metalowym ogrodzeniem ze słupkami i cokołem betonowym z masywną bramą i dzwonnica. Kościół usytuowany centralnie. Po prawej stronie kościoła plebania, nieco dalej cmentarz w pobliżu przepływa rzeka Lubaczówka.

Materiał, konstrukcja, technika: kościół orientowany, jednonawowy z piwnicą pod prezbiterium, fundament kamienny, obiekt murowany z cegły, otynkowany od zewnątrz i od środka. Mury wzmocnione przyporami o zmiennej szerokości i wysokości, część wyższa przypór przykryta daszkami jedno-spadowymi, część niższa daszkami dwuspadowymi. Chór muzyczny przy wejściu rozpostarty na trzech arkadach, balustrada z płycinami z wyobloną częścią środkową, drzwi drewniane, okna stalowe, cokół od frontu wyłożony płytkami z piaskowca, na elewacjach pozostałych z bloków kamiennych

Ściany: z cegły porozbiórkowej, z filarami w miejscach przypór, wnęki między nimi wykończone łukami

Sklepienia i stropy: nawa i prezbiterium sklepienia krzyżowe, tęczą zamknięta półkoliście, strop nad zakrystiami płaski.

Wieżba dachowa: drewniana, kleszczowo-płatwiowa ze stolcami wspartymi na tramach. Konstrukcja wieżyczki drewniana, obita blachą.

Dach: nad nawą dwuspadowy kryty blachą panelową na rąbek, pośrodku wieżyczka zakończona metalowym krzyżem, w sygnaturce dzwon ściągnięty z cerkwi w Wiązownicy, nad prezbiterium dach trójspadowy, nad zakrystiami dwuspadowy, rynny dachowe leżące, rury spustowe i obróbki blacharskie z blachy.

Posadzki: w piwnicy(kotłownia i skład opału) posadzka cementowa, w kościele z płyt kamiennych części jednokolorowa, pozostałe z kolorowymi wstawkami.

Schody: zewnętrzne betonowe wykończone płytami z piaskowca, do piwnicy betonowe jednobiegowe, a na chór betonowe jednobiegowe, obłożone drewnem, zabezpieczone kutą balustradą.

Otwory: drzwi zewnętrzne główne drewniane, dwuskrzydłowe, płycinowe, łukowe, pełne z ozdobnymi zawiasami; drzwi do nawy dwuskrzydłowe częściowo oszklone, łukowe, drzwi do zakrystii jednoskrzydłowe, pełne, z ozdobnym wykończeniem ościeży, okna stalowe, witrażowe zwieńczone łukiem

Rzut: kościół na rzucie wydłużonego prostokąta z wyodrębnionym od wschodu węższym prezbiterium na rzucie prostokąta, do którego przylegają dwie zakrystie i niewielkie zejście do piwnicy od strony północnej. Poziom prezbiterium podwyższony w stosunku do nawy o jeden stopień mieszczący się w rozpiętości arkady belki tęczowej.

Bryła: prezbiterium niższe od nawy, nakryte oddzielnymi dachami o różnej wysokości, nad nawą dwuspadowy, osłonięty ścianami szczytowymi, pośrodku sześcioboczna wieżyczka obita blachą z ozdobną sygnaturką zakończoną kulą i krzyżem. Nad prezbiterium dach trójspadowy, na zakrystiach dwuspadowy

Elewacje: *frontowa (zachodnia)* symetryczna, poprzedzona otwartym przedsionkiem o rzucie prostokątnym zwieńczonym szczytem o kształcie zbliżonym do szczytu elewacji tylko pomniejszonym. Na frontonie przedsionka powyżej gzymsu w łukowej wnęcie figurka Matki Bożej. Szczyt fasady o falistym wykroju z wypukłą płyciną pośrodku i gzymsami dzielącymi fasadę na cztery części. Poniżej pierwszego od góry gzymsu w części płyciny dwie symetryczne wnęki zakończone łukowo, gzyms główny przerwany w miejscu wypukłej płyciny i umieszczony powyżej w kształcie łuku /w projekcie było okno/. Po bokach elewacji prostokątne przypory. Górna część przypory przykryta ukośnie blachą, dolna część przypory niższa, wysunięta do przodu i przykryta daszkiem dwuspadowym Cokół nieznacznie wysunięty częściowo obłożony płytkami z piaskowca, pozostały pierwotny kamienny. Szczyty przedsionka i nawy zakończone krzyżami. C.d. w załączniku nr 1

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok. 2104 m3	ok. 236 m2	kościół rzymskokatolicki	kościół rzymskokatolicki
18. Stan zachowania		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
Budynek w dobrym stanie technicznym, niewielkie zarysowania na elewacji.		Obiekt zadbane, nie wymaga kapitalnego remontu, jedynie w razie potrzeby napraw bieżących. Odnowienia wymagają drzwi wejściowe główne.	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Sąd Rejonowy w Jarosławiu Wydział Ksiąg Wieczystych

23. Bibliografia

Janina Paszko – Dzieje Manasterza na tle stosunków polsko-ukraińskich, Podkarpacki Instytut Książki i Marketingu 2020
Niedziela przemyska 39/2002 Złoty jubileusz parafii w Manasterzu

25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

21. Uwagi

22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Tekst: mgr Paweł Koziół, październik 2020 *Paweł Koziół*

plany, rysunki: mgr Paweł Koziół, październik 2020 *Paweł Koziół*

fotografie: mgr Paweł Koziół, sierpień-październik 2020 *Paweł Koziół*

26. Załączniki

Załączniki 4 szt. (cd. historii i opisu, zdjęcia)

1. Miejscowość	MANASTERZ	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	WIĄZOWNICA	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. MATKI BOŻEJ POCIESZENIA MANASTERZ 85, 37-522 WIĄZOWNICA	cd. opisu i historii, 1. plan sytuacyjny, zdjęcia: 2. Elewacja frontowa-zachodnia, 3. Elewacja wschodnia,
3. Powiat	JAROSŁAW		
4. Województwo	PODKARPACKIE		

cd. poz. 12. Historia

Wymurowanie sklepienia zlecono murarzom z Leżajska, cegła pochodziła z rozbiórki starych pożydowskich kamienic sieniawskich. Z Krakowa sprowadzono wapno potrzebne do tynkowania wnętrza. Na posadzce ułożono płyty z cerkwi w Wiązownicy. Z rozbieranej cerkwi przywieziono też ołtarze, ambonę, odgromniki i zabytkowe feretrony. Prace zakończono w 1951 r., a 2 września 1951 r. kościół został poświęcony przez biskupa Wojciecha Tomakę. Niedługo po poświęceniu kościół został otynkowany zewnątrz. W 1952 r. została erygowana parafia w Manasterzu. W 1958 r. polichromię wewnątrz wykonał Gross. Za czasów proboszcza [REDAKTED] (1966-1984) wymieniono drewniane tabernakulum na metalowe złożone. W 1974 r. zakupiono fisharmonię, którą zastąpiono w 1981 r. trzynastogłosowymi organami wykonanymi przez firmę Jana Zycha z Wołomina. W tym czasie wymieniono stare ławki na nowe /wykonane z modrzewiowego drewna przez miejscowego stolarza Michała Macinę/, wykonano nagłośnienie i ołtarz św. Józefa. W latach 1984-1991 proboszczem był [REDAKTED]. W 1988 r. sosnowy ołtarz główny z Wiązownicy wymieniono na nowy wykonany przez Kazimierza Sieradzkiego – stolarza z Majdanu Sieniawskiego. Rzeźby i zdobienia ołtarza wykonał złotnik z Leszna k. Poznania Jan Krauze. Zachowany został obraz olejny ze starego ołtarza głównego przedstawiający Matkę Boską Pocieszenia. Zainstalowano też ogrzewanie i położono boazerię na ścianach oraz przeprowadzono konserwację dachu kościoła. W 1990 r. poddano gruntowej konserwacji obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy /intronizacja 1 września 1990 r./ Za [REDAKTED] (1991-2004) wymieniono stare okna kościoła na nowe z witrażami, instalację elektryczną, zakupiono nagłośnienie. Wykonano ołtarz soborowy z płaskorzeźbami, odnowiono ołtarze boczne oraz całą polichromię kościoła. Na posadzce kościoła położono płytki, przebudowano wejście do kościoła i na chór oraz odrestaurowano tynki zewnętrzne. Prace te wykonała бригада Mariana Golby. W tym czasie ogrodzono kościół, plac przykościelny i cmentarz, wzniesiono dzwonnice, krzyż misyjny i wybudowano nową plebanię. W 2001 r. na miejsce oleodruków sprowadzono z Madagaskaru nową Drogę Krzyżową /wyrzeźbioną w drewnie mahoniowym przez tubylczego artystę/. Ramy z drewna orzechowego, elementy snycerskie z pozłoceniem do Drogi Krzyżowej zaprojektował i wykonał Antoni Ciemierkiewicz z Koniaczowa. Prace zakończono przed konsekracją kościoła, która odbyła się 1 września 2002 r., której dokonał [REDAKTED] (2004-2015) w 2007 r. wyremontowano piec CO, a w 2007 zakupiono nowy piec z ogrzewaczem wody, wykonano nową instalację CO z rur miedzianych. Grzejniki umieszczono wzdłuż ścian pod ławkami, w prezbiterium, na chórze i zakrystiach, otynkowano również ściany i wstawiono drzwi do magazynu na węgiel i przyłączono wodę z plebanii. Za ks. [REDAKTED] (2015-2017) wykonano nowe barierki ze stali nierdzewnej przy wejściu głównym.

Kościół wybudowano z użyciem form gotyckich.

cd. poz. 13. Opis

Boczne (północna i południowa) – jednokondygnacyjne, ośmioosiowe gładkie, część nawowa wyższa z trzema przyporami, pomiędzy którymi łukowe okna witrażowe, prezbiterium niższe z jedną przyporą na końcu i jednym oknem witrażowym. Kształt przypór jak od frontu. Zakrystia przy prezbiterium, na styku z nawą dwuosiowa, parterowa z oknem witrażowym łukowym. Parapety przy witrażach z blachy. Pod dachem gzyms profilowany. Od strony północnej przy zakrystii zejście do piwnicy. Cokół kamienny z obróbką blacharską.

Elewacja tylna (wschodnia) – jednokondygnacyjna, 4-osiowa, z dwoma przyporami po bokach prezbiterium, po bokach prezbiterium niższe zakrystii. Elewacja z gzymsem wieńczącym profilowanym i cokołem kamiennym zakończonym obróbką z blachy.

Opracowanie załącznika:

Październik 2020 r.

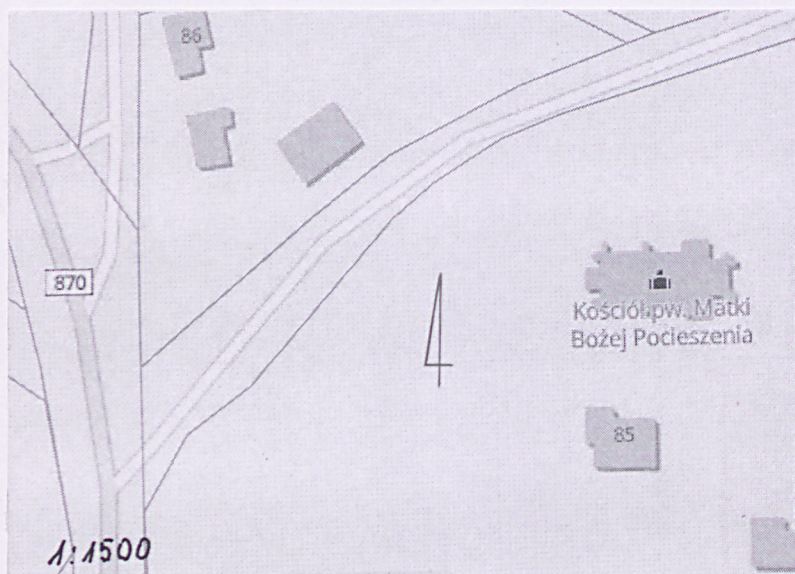
Paweł Kozioł *Paweł Kozioł*

Wnętrze: Po obu stronach przedsionka drzwi – po lewej do składziku, po prawej na chór. We wnętrzu kościoła wyodrębniony chór muzyczny przy wejściu rozpostarty na trzech arkadach, balustrada z płycinami z wyobloną częścią środkową z tablicą pamiątkową. Przestrzeń chóru wypełnia prospekt organowy. Do nawy wejście przez drzwi dwuskrzydłowe częściowo oszklone. Nawa z czterema oknami zamkniętymi półkoliście z witrażami. Pomiedzy nimi malowidła ścienne. Sklepienie gotyckie, krzyżowe. Ściany nawy wykończone do wysokości ~ 1,5 boazerią. Po obu stronach filarów podtrzymujących łuk tęczy ołtarze boczne. Nawa zakończona prezbiterium mieszczącym ołtarz. Po obu stronach prezbiterium zakrystie, do których prowadzą drewniane drzwi pełne. Od lewej zakrystii schody do ambony (zdemontowana) Wokół prezbiterium boazeria, na części łącznie z siedziskami. Prezbiterium doświetlone dwoma oknami z witrażami. Na ścianach na wysokości witraży po obu stronach obrazy ścienne. Sklepienie krzyżowe.

Wypożenie: pierwotne wyposażenie w większości wymieniono na nowe lub zdemontowano / ambona/.

Ołtarz główny / we wnęce ołtarza obraz Matki Bożej Pocieszenia, powyżej Chrystus Ukrzyżowany, na szczycie obraz Najświętszego Serca Pana Jezusa, tabernakulum metalowe złożone/. Ołtarze boczne / we wnękach ołtarzy bocznych: po prawej figura św. Antoniego po lewej św. Józefa/. Stacje Drogi Krzyżowej rzeźbione w drewnie mahoniowym. Konfesjonały drewniane. Ławki z drewna modrzewiowego. Feretrony. Choraławie. Fisharmonia. Organy 13- głosowe

Instalacje: elektryczna, wodociągowa, centralne ogrzewanie, nagłośnienie.

2

3

1. Miejscowość	MANASTERZ	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. MATKI BOŻEJ POCIESZENIA MANASTERZ 85, 37-522 WIĄZOWNICA	6. Zawartość załącznika Zdjęcia: 1. widok elewacji zachodniej i południowej, 2. Widok elewacji wschodniej i północnej, 3. Szczyt ogrodzenia i kościoła, 4. wieża z sygnaturką, 5. Sklepienie nad chórem 6. arkadowe podparcie, 7. Sklepienie prezbiterium, 8. Łuk tęczyowy, 9. Tablica jubileuszowa
2. Gmina	WIĄZOWNICA		
3. Powiat	JAROSŁAW		
4. Województwo	PODKARPACKIE		

1

2

3

4

5

7

8

6

9

1. Miejscowość	MANASTERZ	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. MATKI BOŻEJ POCIESZENIA MANASTERZ 85, 37-522 WIĄZOWNICA	6. Zawartość załącznika Zdjęcia: 1. Widok na ołtarz, 2. Widok na chór, 3. Ołtarz główny, 4. Obraz Matki Bożej Pocieszenia, 5. Ołtarz boczny lewy, 6. Figura św. Józefa, 7-9. Obrazy ścienne
2. Gmina	WIĄZOWNICA		
3. Powiat	JAROSŁAW		
4. Województwo	PODKARPACKIE		

1

3

2

4

5

6

7

8

9

1. Miejscowość	MANASTERZ	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	WIĄZOWNICA	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. MATKI BOŻEJ POCIESZENIA MANASTERZ 85, 37-522 WIĄZOWNICA	Zdjęcia: 1. Schody na chór, 2. Schody do piwnicy, 3. Drzwi zewn. zakrystii prawej od środka, , 4. Ołtarz boczny prawy, 5. Figura św. Antoniego, 6. Drzwi do zakrystii, 7 Fragment boazerii, . 8. Fragment posadzki
3. Powiat	JAROSŁAW		
4. Województwo	PODKARPACKIE		

1

2

3

4

5

6

7

8

1. Miejscowość	MANASTERZ	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	WIAZOWNICA	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. MATKI BOŻEJ POCIESZENIA MANASTERZ 85, 37-522 WIAZOWNICA	Zdjęcia: 1. Konfesjonał, 2. Chrzcielnica przy ołtarzu, 3. Jedna ze stacji Drogi Krzyżowej, 4,5 .Witraże w nawie głównej, 6. Witraż z zakrystii, 7. Wejście
3. Powiat	JAROSŁAW		
4. Województwo	PODKARPACKIE		

1

2

3

4

5

7

6

